

Norsk studentorganisasjon

Holbergs gate 1 / 0166 Oslo

Tlf: 22 04 49 70

E-post: nso@student.no

www.student.no

Politisk dokument om bærekraft i academia

2022

1.0 Innledning

Akademia spiller en viktig rolle når det gjelder å identifisere de samfunnsutfordringer som preger vår tid, og er en lovpålagt bidragsyter for en miljømessig, sosialt og økonomisk bærekraftig utvikling. Vår samtid bærer preg av et paradigmeskifte, der definisjonsmakten ligger hos oss som kunnskapsleverandører og formidlere. Dette dokumentet avklarer hvilken definisjon Norsk studentorganisasjon (NSO) legger til grunn når bærekraft omtales, iverksettes og tegner en klar visjon for hvordan universitets- og høgskolesektoren skal angripe problematikken som følger av konseptet.

Dette dokumentet tar for seg bærekraft i disse fire områdene innenfor akademien: forskning, utdanning, utdanningsinstitusjoner og samfunnsansvar.

1.1 Definisjon av bærekraft

Begrepet *bærekraft* ble konseptualisert og operasjonalisert i 1987 gjennom publiseringen av Brundtlandrapporten. Der defineres bærekraftig utvikling som en «.. utvikling som imøtekommer dagens behov uten å ødelegge mulighetene for at kommende generasjoner skal få dekket sine behov.» Rapporten tegner videre opp tre dimensjoner innenfor bærekraft: klima og miljø, økonomi og sosiale forhold. Det er sammenhengen mellom disse tre dimensjonene som avgjør om noe er bærekraftig, og det må i stor grad regnes for å være et gradsspørsmål - ikke et spørsmål om hvorvidt noe er bærekraftig eller ikke.

2.0 Forskning

Forskning er en av akademias kjerneaktiviteter, og er en helt sentral brikke i møte med komplekse utfordringer. Utfordringene klima- og naturkrisen bringer med seg er av ny art, og vil således kreve nye løsninger innenfor for eksempel sosioøkonomiske forhold og samfunnssikkerhet. For å finne svar på disse, kreves nye tverrfaglige tilnærminger. Utdanningsinstitusjonene må fjerne barrierene

for forskersamarbeid på tvers av fakulteter, enheter og institusjoner; opprette insentivordninger; og stimulere innovativ forskning innen bærekraft på master- og doktorgradsnivå.

Prinsippet om akademisk frihet har en sentral rolle i forskningen. Det er viktig at et økt fokus på bærekraft ikke rokker ved dette. Likevel er det avgjørende for Norges ambisjoner om å nå sine klimaforpliktelser at bærekraft gjennomsyrrer alle fagdisipliner innenfor forskning, og videre er et gjennomgående element i alle ambisjoner, strategier og generelle valg som vedtas av utdanningsinstitusjonene.

All forskningsarbeid skal kartlegges og gjennomføres etter institusjonens strategiske mål om å bidra til bærekraftig utvikling. For at academia skal kunne produsere både bærekraftig forskning, og forskning på bærekraft må det legges et godt strukturelt rammeverk til grunn.

Det må bevilges økte midler til utdanningsinstitusjonene slik at stipender, akkrediteringer og andre insentivordninger knyttet til bærekraft, enkelt kan opprettes. Eksempelvis, de midler som i dag går til petroleumsforskning som ikke er forenlig med Norges klimaforpliktelser, og bør omfordeles til forskning innen fornybare energikilder og ressurseffektivisering.

NSO mener at:

- Det skal bevilges mer midler til utdanningsinstitusjonene øremerket til bærekraft.
- Barrierer for samarbeid på tvers av utdanningsinstitusjoner, fakulteter og enheter må bygges ned, slik at tverrfaglig forskning enklere kan gjennomføres.
- Midler til forskning som er uforenlig med Norges klimaforpliktelser må omfordeles til annen forskning innen fornybare energikilder og ressurseffektivisering.
- Norges forskningsråd (NFR) sine tildelinger og øvrig statlig forskningsfinansiering skal gi økt finansiering til bærekraftig forskning.
- Det skal være sterke bærekraftsindikatorer i tildeling av forskningsmidler.

2.1 Forskningsformidling

Akademia skal være en viktig premissleverandør for samfunnets løsninger. Det er viktig at forskningen formidles på en tydelig, objektiv og nytenkende måte. Akademia har et

samfunnsansvar vedrørende Norges felles kompetanse. Spesielt i lyset av makten som kommer fra statlig-akademiske institusjoner som rådgir norsk politikere, og fremskynder politiske prioriteringer innen forskning og utdanning.

For at academia skal kunne bistå til en opplyst offentlighet, må forskningsformidling bidra til å også avkrefte misoppfatninger. Det er et viktig element i det å bidra til et stabilt samfunn.

NSO mener at:

- UH-sektoren har et særskilt ansvar som premissleverandør og formidler av forskning innen bærekraft.
- UH-sektoren skal formidle forskning og kunnskap som avkrefter misoppfatninger og uberettigede fordommer.
- UH-sektoren skal ta en ledende rolle i opplysning av samfunnet om stabil utvikling og sikre at staten har det nødvendige kompetansegrunnlaget for å omstille samfunnet raskest mulig.
- UH-sektoren skal legge til rette for en objektiv formidling av diskurser rundt bærekraft, som for eksempel kjernekraft.
- Fysisk forskningsformidling gjennomført av utdanningsinstitusjonene skal være bærekraftig.
- Institusjonene skal gjennomgå og gjennomføre tiltak for å bryte ned hindrene og utfordringene forskere møter i sin forskningsformidling, slik at de kan ta en aktiv offentlig formidlerrolle, særlig innenfor betente områder som kjønnsforskning, klima og innvandring.

3.0 Utdanning

Utdanningsinstitusjoner har som del av sitt samfunnsansvar en sentral rolle i å *utdanne* fremtidens samfunnsborgere. Samfunnet vil fremover være preget av klima- og naturendringer, og stadig mer komplekse problemstillinger knyttet til dette dukker opp. Dette må utdanningsprogrammene gjenspeile. Universiteter og høyskoler må gi studentene kunnskapen de trenger for å løse morgendagens og nåtidens problemer uten å ødelegge mulighetene for at kommende generasjoner skal få dekket sine behov.

Kunnskap om temaet skal inkorporeres i all undervisning slik at studentene får den tverrfaglige kompetansen som kreves for å løse fremtidige og eksisterende utfordringer. Barrierene for å ta emner på tvers av fakulteter og studieprogram må fjernes slik at studenter enklere kan ta emner som ikke inngår som en ordinær del av studieprogrammet sitt. Dette skal ikke gå på bekostning av studiekvalitet og enkeltdisiplinær kompetanse.

NSO mener at:

- Studenter i Norge skal utdannes til å bli endringsaktører for en bærekraftig fremtid.
- Perspektiver om bærekraft skal inkorporeres i alle utdanningsprogram der dette er mulig. Hvis ikke mulig, skal utdanningsinstitusjonene tilstrebe at tilgrensende tematikk likevel dekkes.
- Barrierer som hindrer studenter fra å ta emner på tvers av fakulteter og studieprogram må bygges ned, slik at studenter lettere kan få et tverrfaglig tilsnitt ved sin utdanning.
- Institusjonene skal opprette flere tverrgående frie emner om bærekraft tilgjengelig for alle studenter.
- Institusjonene skal utvikle nye studieprogram og grader om bærekraft. Det skal etableres lokale insentivordninger for å opprette.
- Institusjonene er ansvarlige for at alle studenter i Norge utvikler kunnskaper, ferdigheter og holdninger for å sikre en bærekraftig utvikling, og innehar kompetanser for det 21. århundre.

4.0 Utdanningsinstitusjonene

Universiteter og høyskoler utgjør en betydelig del av offentlig sektor, både gjennom antall ansatte, studenter og bygningsmassen vi disponerer. Bærekraftig drift av institusjonene er derfor viktig for å redusere Norges klimaavtrykk.

4.1 Drift og forvaltning av eiendom

Store ambisjoner i forskning og utdanning må underbygges med bærekraftige lokaler og campus. Dette for å gå frem som forbilder når man forvalter landets «kompetansenettverk» og forskning innen bærekraft. I dag er det kun fem universiteter som tillates å eie egne bygg. Derfor har Statsbygg, som forvalter store deler av sektoren, ansvar for å sørge for at lokaler bygges, renoveres og forvaltes med bærekraft til grunn.

NSO mener at:

- Statsbygg og utdanningsinstitusjonene skal være pionerer innen bærekraftig forvaltning, renovering og oppreising av bygg.
- Alle nybygg må bygges i henhold til miljøsertifiseringer som BREEAM-excellent.
- Institusjoner som drifter Statsbyggs eiendommer, må kreve utforming som tilrettelegger for å kunne drifte sine bygg klimanøytralt, uten å gå på bekostning av læringsmiljøet.

4.2 Lokale tiltak

Norske utdanningsinstitusjoner skal fatte strategiske beslutninger slik at virksomheten forblir av høy kvalitet også for fremtidige generasjoner, uten at det går på bekostning av ressursene som er tilgjengelig. Forvaltning av ressursene må planlegges, og utfordringer identifiseres slik at innførte tiltak kan kvantifiseres og evalueres over lengre perioder. Gjennom overordnede strategier som identifiserer og formulerer institusjonens mål og forpliktelser i forbindelse med bærekraft kan dette oppnås.

Disse skal være i henhold til Norges klimaforpliktelser, og stimulere til samarbeid på tvers av institusjoner, kommuner og andre relevante aktører innen academia. Videre skal institusjonene aktivt implementere reelle tiltak for å nå de satte strategiske målene.

NSO mener at:

- Institusjonene skal utarbeide egne overordnede strategier som identifiserer og formulerer institusjonens mål og forpliktelser i forbindelse med de tre dimensjonene av bærekraft.

- Digitale møteformer skal prioriteres ved eksterne enkeltstående besøk til institusjonen.
- Institusjonene skal samarbeide med studentsamskipnad og kommune for å sikre kollektive bærekraftige løsninger.
- Institusjonene har et særskilt ansvar for å redusere sine klimagassutslipp knyttet til reisevirksomhet. Enkeltstående reiser i forbindelse med eksterne besøk skal reduseres og/eller gjøres digitalt.
- Institusjonenes økonomi skal ha en sirkulær utforming.

5.0 Samfunnsansvar

Universitets- og høyskolesektorens posisjon som premissleverandøren for kunnskap og fakta er under angrep i en stadig endrende verden. I samtidens informasjonssamfunn, der falske nyheter, konspirasjonsteorier og antakelse får sette dagsorden, er det viktigere enn noensinne at akademia fortsetter å være kompromissløse både lokalt og globalt. Dette gjelder ikke kun på et strukturelt nivå, men også på et individnivå. Det er mange hundre tusen studenter, ansatte og samarbeidspartnere i UH-sektoren, som alle har et personlig ansvar for sin egen fremtid.

5.1 Samarbeid - nasjonalt og internasjonalt

Bærekraft er i sin natur en global utfordring. For at fellesskap skal fungere, må kommunikasjon og samarbeid løftes frem. Akademia må derfor knytte de nødvendige relasjonene for å sikre nødvendig kunnskapsoverføring slik at kompetanse gjøres til en global gode, og at løsninger gagnar både det lokale, nasjonale og globale samfunnet. Samarbeid mellom privat og statlig sektor er en annen sentral faktor i spørsmålet vedrørende bærekraft i akademia. Spesielt næringsvirksomhet spiller en sentral rolle i den fremtidige norske sirkulærøkonomien. Akademia skal bidra til dannelsen av fremtidige arbeidstakere og arbeidsgivere.

Utdanning kan brukes for å sikre utvikling, like muligheter og frigjøring i hele verden. Gjennom partnersamarbeid med utviklingsland kan høyere utdanning styrke og sikre kompetanseutvikling globalt. Dette bidrar til kvalitet i utdanningen og til å minske forskjellene i og mellom land.

Mangfold er en forutsetning for en bærekraftig utvikling. Derfor er det viktig at det politiske fokuset på økt studentmobilitet styrkes, spesielt med globale sør. Det er for samfunnets beste at så mange som mulig eksponeres for ulike kulturer og akademiske miljø, som kan bidra til nye impulser.

Videre er det viktig at UH-sektoren beveger seg i samme retning, og da er det essensielt med et balansert forhold mellom samarbeid og konkurranse. Konkurranse er en viktig mekanisme for mer effektiv ressursutnyttelse. På kort sikt bidrar konkurranse mellom ulike tilbydere til større utvalg og lavere priser, og på lengre sikt er konkurranse en bidragsyter til innovasjon og vekst. Likevel seiler samarbeid opp som den viktigste nøkkelen til å løse utfordringene vi står ovenfor.

Ved dette vil enkeltstående aktører oppleve å være del av et meningsfullt fellesskap. Samarbeid på tvers av utdanningsinstitusjoner, forskningsmiljøer, næringsliv, stat, sivilsamfunn og interessegrupper vil bidra til et samfunn som består i mange år. Koalisjoner som *Nasjonalt forskernettverk for bærekraft og utdanning (NABU)* er et eksempel på et samarbeidsprosjekt som har gitt store positive ringvirkninger.

NSO mener at:

- UH-sektoren skal arbeide for sterkest mulig samarbeid både på den nasjonale og internasjonale arenaen. Dette er viktig for å sikre nødvendig kunnskapsoverføring om bærekraft i en presset tid.
- Utdanningsinstitusjonene skal legge forholdene til rette for økt studentmobilitet.
- Staten skal legge til rette for samarbeid med globale sør.
- Det skal opprettes og oppmuntres til arenaer for samarbeid om vår felles fremtid, både innad i sektoren og med andre relevante aktører.

5.2 Fred, krig og konflikt

«Uten fred kan det ikke være en bærekraftig utvikling, og uten bærekraftig utvikling kan vi ikke oppnå fred» (Forord FNs bærekraftsmål - 2015). Det er flere forutsetninger for at samarbeid og inkludering av alle i bærekraftprosjektet skal ivaretas. Blant annet må konfliktfylte områder få stabilisere seg og etablere struktur der viljen til innbyggere fremkommer i det politiske systemet.

Norsk studentorganisasjon

Holbergs gate 1 / 0166 Oslo

Tlf: 22 04 49 70

E-post: nso@student.no

www.student.no

Så lenge ytringsfrihet, demokrati og folkelig politikk overskygges av alvorlige konflikter er det vanskelig å sikre et godt samarbeid på tvers av alle landegrensene. Det finnes i dag flere organisasjoner som aktivt jobber med studenters og akademikernes rettigheter internasjonalt.

Disse organisasjonene må styrkes. Studenters rettigheter skal likestilles globalt, for at alle skal få like muligheter til å fullføre utdanning og bygge kompetanse. For å kunne oppnå et bærekraftig samfunn er det viktig med en global kunnskapsheving om tematikken.

Med posisjonen som premissleverandør for kunnskap, kommer kunnskapsmakt, og ansvar for å forvalte denne makten på en forsvarlig måte. I situasjoner med konflikt kan academia bistå til en nøytral kunnskapsformidling, som får frem nyanser og legger til rette for kommunikasjon på tvers.

Det er viktig at norske utdanningsinstitusjoner viderefører dette arbeidet, ettersom det vil sikre kunnskapsflyt i områder rammet av krig og autoritære regimer.

NSO mener at:

- Studentenes rettigheter skal likestilles globalt.
- Norge skal sikre permanente strukturer for å inkludere studenter og akademikere fra konfliktfylte områder i norsk utdanningsvirksomhet.
- UH-sektoren skal tilstrebe å fortsette sitt samarbeid med utdanningsinstitusjoner i krigs- og konfliktrammede områder.